

Orehova muha

(*Rhagoletis completa* Cresson)

Dr. Anita Solar, BF Agronomija, Raziskovalno polje za lupinarje Maribor, mag. Jože Miklavc, KGZS - Zavod Maribor

Leto nja letina orehov je bila obilna po količini, s kakovostjo pa pridelovalci narsikje niso bili zadovoljni. Rbirali so orehe s poEmelo in zmeHano zunanjo lupino ali pa je ta porjavela in se zasu ıla na lu kino. Za te ave je kriva orehova muha, ki je k nam pri la iz Italije. Prvih smo jo detemirali leta 1997 (Seljak, 1999; Seljak in e lina, 1999) na Vpavskem. V SV Sloveniji smo prve značilne po kodbe odkrili leta 2003 (Solar in sod., 2007). Danes je muha prisotna na območju cele dr ave (Miklavc in sod., 2008). Izmed evrop-skih dr av je oī leta 2006 dalje prisotna v Franciji, na območju Grenobla (Verhaeghe, os. km.), letos pa poroča-jo tudi o odkritju muhe na Ju nam Tirolskem (AGES, 2008).

Opis škodljivca in razvojni krog

Orehova muha je edina sadna muha, ki v Evropi napada navadni oreh. Odrasla muha meri do 5 mm v dolžino. Telo je rumenkastorjavo, z blede rumenim ščitkom in rumenimi nogami. Prepoznavna je po štirih širokih prečnih črtah na krilih - zadnji dve sta združeni v obliki črke V (slika 1). Muha razvije en rod letno. Prezimi kot sodčasta buba v tleh. Prve muhe izletijo sredi julija. Okrog 10 dni kasneje samica odloži do 15 jajčec na en oreh. V petih dneh se razvijejo ličinke - žerke, ki so umazano bele barve, brez glave in nog. Odrasle meri-

Slika 1. Foto: L. Kupšek

Za odraslo muho so značilne štiri proge na krilih. Zadnji dve tvorita črko V.

jo 0,8 - 1 cm (slika 2). V zeleni lupini več žerk skupaj vrta zavite rove in se hrani z mesom zelene lupine. Razvoj žerk traja 30 - 40 dni, vmes se dvakrat levijo (slika 3). Odrasle zapustijo plod, se zabubijo v tleh in počakajo do naslednjega poletja.

Kakšno škodo povzročā

Zelena lupina oreha se na napadenem mestu zmeHča in počrni (slika 4). Njena povrhnjica ostane nepoškodovana, meso pa se zaradi delovanja ličink spremeni v črno, zdrizasto gmoto (slika 5). Ko žerke zapustijo plod, se počrnela lupina prilepi na luščino. Napadeni plodovi odpadejo ali ostanejo celo zimo na drevesu. Gospodarsko škodo povzročajo muhe, ki letajo zgodaj (od sredine julija do sredine avgusta), saj povzročajo škodo na oleseni luščini in na jedrcu. Zaradi taninov, ki se izločajo iz razkrojenega tkiva zelene lupine, luščina in jedrce počrni (slika 6), jedrce postane tudi grenko. Pogosta so tudi zakrnela jedrca (slika 6), saj žerke prizadenejo tudi prevodno tkivo v peclju in je napaden plod slabše prehranjen. Manj nevarne so t. i. "pozne" muhe, ki letajo od sredine avgusta dalje. Njihove ličinke uničijo meso zelene lupine, zaradi česar nekoliko počrni tudi olesenela luščina, jedrca pa niso prizadeta (slika 7). Plodovi navadno dozoriyo, še preden se konča razvoj žerk, ki odpadejo skupaj s plodovi. V krajšem času, ki je na razpolago za razvoj

Slika 2.

Belkaste ličinke brez glave in nog vrtajo rove v meso zelene lupine.

Slika 3.

Olevek ličinke orehove muhe.

Slika 4.

Zelena lupina počrni in se zmeHča, njena povrhnjica pa ostane cela.

škodljivca, se iz razpadajoče zelene lupine sprosti manj taninov. Zato ob poznem napadu muhe orehova jedrca niso niti črna niti grenka, in tudi njihova tržna vrednost ni zmanjšana.

Ukrepi proti muhi

Na pojav orehove muhe moramo biti pozorni od sredine julija dalje. V senčne dele krošenj, kjer se muha najraje zadržuje, obesimo rumene plošče (slika 8). Če je nanos lepila debel, jih zamenjamo po enem mesecu, sicer pa v krajšem času, po obilnem deževju. Na eno drevo obesimo po eno lepilno ploščo, v nasadu pa za potrebe determi-

